

Fins i tot per als punts incorporats fa poc als itineraris urbans trobaríem, sens dubte, els textos adequats. El nou Passeig de la Muralla, tot just obert al públic, podria ser il·lustrat amb una visió de la ciutat escrita fa tres quarts de segle per Carles Rahola. A *El Llibre d'August d'Alzina*, publicat l'any 1910, hi ha un capítol titulat *Diàleg d'un matí de primavera* en el qual s'explica la llarga caminada de Cèsar i Magdalena pels carrers empedrats del barri vell. El seu recorregut culmina al turó de les Pedreres, i Rahola clou el capítol amb la descripció del panorama que contemplen des del cim:

“A baix s'estenia la ciutat: torres gòtiques, cloquers d'esglésies modernes sense estil, edificis conventuals d'una arquitectura horrible, casernes emmurallades i dues o tres xemeneies esveltes. Més enllà era la plana esquisidament conreada, travessada per les ratlles blanques i rectes de les carreteres, i al darrer límit l'ondulació augusta de les muntanyes sobre la claror blava del cel límpid, sereníssim, sense la màcula d'un núvol. La calma era infinita. De tant en tant, un tren xiulava agitant triomfalment la crinera blanca, i creuava la plana amb la beata lentitud que encomanava el repòs de les coses”.

Llegir ara aquest text des de l'ampit de la muralla és com contemplar Girona en companyia de Rahola, guia il·lustre i subtil de la ciutat. Tot i la degradació derivada del creixement, els elements bàsics de la seva descripció perduren. Només trobarem a faltar el xiulet i la crinera blanca del tren, però veurem passar enmig de les cases ocrees els vagons acolorits dels moderns combois, com si subratlessin de vermell o de blau el cartipàs del panorama urbà.

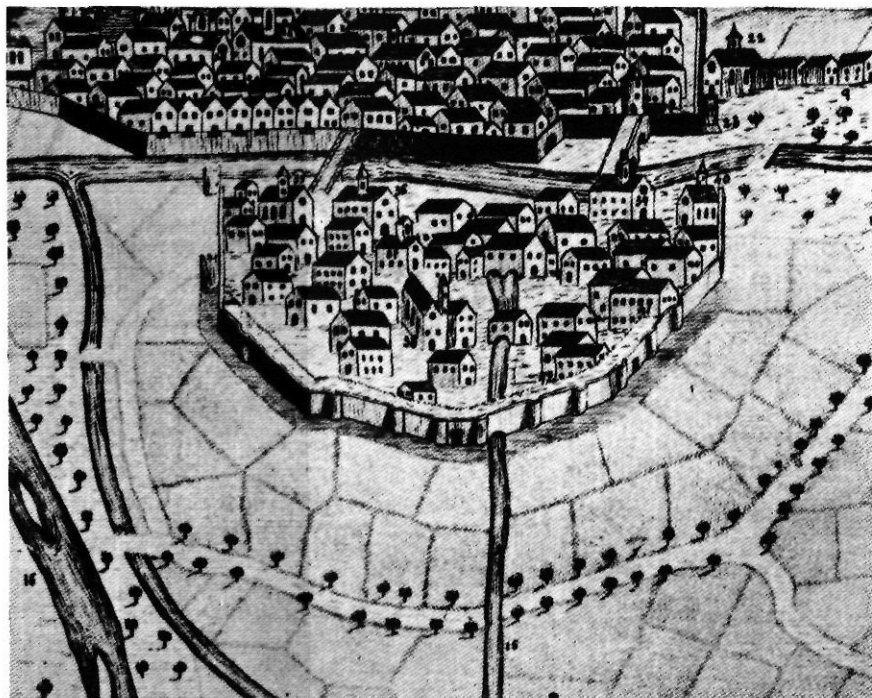
“A baix s'estenia la ciutat”, diu Carles Rahola. Caricatura de l'autor apareguda a “Clar i Net”.

Entre el molí i el balcó

Recuperacions a la riba esquerra de l'Onyar, últim reducte de la Girona antiga i porta de la ciutat moderna. Mentre l'Ajuntament renova la històrica central elèctrica, dos establiments privats reprenen noms amb tradició i expliquen d'una manera plàstica una lliçó d'història de la indústria i el comerç. A la botiga *El Molí*, instal·lada sobre una antiga fàbrica de xocolata, hom pot admirar encara la roda ja immòbil del molí primitiu i pot veure saltar a frec de la mà l'aigua inesgotable de la sèquia que s'esmuny cap a l'Onyar proper. Uns metres més enllà, el restaurant *El Balcó*, instal·lat en una antiga fleca, refà amb precisió el món dels artesans i la seva estructura arquitectònica posada íntegrament al servei del treball. Al soterrani, el taller o l'obrador. A peu pla, la botiga amb el taulell. A l'entresolat, l'habitatge amb un balcó que donava directament a la feina: a l'aprenent que treballava mentre l'amo menjava i al client que anava de compres a l'hora de dinar o de sopar. I encara, entre la botiga i l'obrador, una porta que s'obria a l'hort immediat i connectava així amb la feina complementària.

Aquestes imatges recobrades ens restitueixen un passat actiu. Fa més de dos-cents anys, en passar per Girona mentre feia el trajecte del seu *Nou viatge a Espanya*, Jean François Peyrou va deixar escrit que la ciutat era

El barri del Mercadal, amb la Sèquia Monar, en el segle XVII.

“plena de botigues i d’artesans de tots els gèneres”. Cent anys més tard, en una pintoresca *Guia de Girona*, Sebastià Pereanton estableix aquesta curiosa llista alfabètica dels mil i un oficis gironins: “*Alpargateros, armeros, barberos, basteros, bordadores, botellers, caldereros, carreteros, casulleros, cereros, cerrajeros, colchoneros, cuchilleros, curtidores, chocolateros, dentistas, diamantistas, doradores, drogueros, ebanistas, encuadernadores, erbolarios (sic), escultores, esparteros, floristas, gorristas, grabadores, guarnicioneros, herreros, hojalateros, latoneros, lavanderas, quitamanchas, maquinistas, marmolistas, matronas, modistas, pasamaneros, peinadoras, peluqueros, pintores, planchadoras, plateros, plumistas, olleros, relojeros, semoleros, sombrereros, torneros y zapateros*”.

Amb la lletra sonora d’aquesta llista i la música incansable de l’aigua de la Sèquia podríem compondre fàcilment la cançó de la vitalitat gironina.

Sant Gregori del Gironès

Cada vegada que sento dir que el Gironès no existeix, penso inevitablement en Sant Gregori.

Ara el doctor Josep Calzada ha aplegat en un llibre tot el que hom pot saber sobre aquest indret, i afirma rodonament, a les pàgines inicials: “El poble de Sant Gregori no solament pertany al Gironès, sinó que per la seva proximitat amb Girona capital té totes les connotacions històrico-geogràfiques de la comarca”. Jo encara diria més: que Sant Gregori és un veritable poble-símbol de la personalitat del Gironès, i que, enganxat com està a la ciutat, encarna amb plenitud l’altre vessant dels dos que configuren el teulat de la comarca.

El nucli urbà de Sant Gregori s’estén en un pla lluminós, limitat pel Ter i creuat pel Llémena i per la carretera. Al cim de la muntanya de Sant Grau hi ha els vestigis del castell de Tudela, que va donar nom al poble durant la guerra civil. A baix, entre la riera i el camí, les cases porten noms significatius com *La Torre, Les Torres, El Castell*, casa forta del Margarit, *La Casassa*, antic palau de Gastó de Montcada. Hi trobem també el castell de Cartellà, esmentat sovint a les cròniques medievals, i el casal de *La Joheria*, residència d’estiu dels antics bisbes de Girona. Edificis de grans proporcions, amb